

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI
JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

«TASDIQLAYMAN»

O'quv ishlari bo'yicha
prorektor _____ **X.Xamzayev**
“ ” _____ **2026-yil**

«KELISHILGAN»

O'quv-uslubiy boshqarma
boshlig'i _____ **A.Norboyev**

«KELISHILGAN»

Pedagogika – psixologiya va inkluziv ta'lim
fakulteti dekani _____ **I.To'raqulova**

60112700 - Maxsus pedagogika surdotarjimonlik bakalavriat ta'lim yo'nalishi
bitiruvchilari uchun mutaxassislik
fanlardan

YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIYASI
DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Ta'lim
Ta'lim sohasi:	110000 – Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi:	60112700 - Maxsus pedagogika surdotarjimonlik

JIZZAX- 2026

Ushbu dastur O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 13-dekabrdagi 836-son qarori 1-ILOVA si bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim tashkilotlari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasini o'tkazish tartibi to'g'risida"gi NIZOM talablari asosida ishlab chiqilgan.

Dastur Maxsus pedagogika kafedrasining 2026-yil 10-fevraldagi navbatdan tashqari yig'ilishida muhokama qilingan hamda Pedagogika – psixologiya va inklyuziv ta'lim fakultetining 2026-yil 11-fevraldagi navbatdan tashqari Kengashida ma'qullangan. Universitet Kengashining 2026-yil 12-fevraldagi navbatdan tashqari yig'ilishida tasdiqlangan.

Tuzuvchilar:

X.Akramova	Maxsus pedagogika kafedrası mudiri, dosent
G.Temurova	Maxsus pedagogika kafedrası dotsenti

Taqrizchilar:

F.Raxmatova	Pedagogika ta'lim nazariyasi kafedrası mudiri dotsent
Sh.D.Shokirova	Nizomiy nomidagi O'zMPU "Logopediya" kafedrası professor vazifasini bajaruvchisi, pedagogika fanlari doktori (DSc)

KIRISH

Yakuniy davlat attestatsiyasi O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2023-yil 7-avgustdagi 344-son buyrug'i bilan tasdiqlangan 60112700 - Maxsus pedagogika surdotarjimonlik ta'lim yo'nalishi malaka talablari asosida ishlab chiqilgan ta'lim yo'nalishi o'quv rejasidagi majburiy fanlardan o'tkaziladi.

YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIYASI o'tkaziladigan fanlar tarkibi:

1. Surdopedagogika va surdopsixologiya asoslari
2. Daktilologiya va imo-ishora nutqi

SURDOPEDAGOGIKA VA SURDOPSIXOLOGIYA ASOSLARI FANINING MAZMUNI

Talabalarda kar va zaif eshituvchi bolalar uchun maxsus muassasalarda korreksion ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish shakllari hamda usullari boyicha bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirishdir. Fanning vazifasi – talabalarga maxsus pedagogika nazariyasi hamda uni usullarini amaliyotda qo'llashga o'rgatishdan iborat. - eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning ruxiy jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari, ruxiy jarayonlarni tekshirish uslubiyatlari, uslubiyatlar asosida bolalar ruxiy jarayonlari, shaxs xususiyatlari kamchiliklarini aniqlab bilish, eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning shaxsiy sifatlarini o'rganish, ularga psixologik-pedagogik tavsifnoma tuzishni bilishi kerak; talaba eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalar ruxiy jarayonini o'rganish shakllari va usullarini ilmiy asoslangan holda to'g'ri tanlay olish, rivojlanishida nuqsoni mavjud bo'lgan bolalar nuqsonlarini tasniflash, maxsus adabiyotlarni tahlil etish, bolalarning ruxiy jarayonlarini o'rganish, uchun uslubiyatlar, didaktik materiallarni tanlash, bilish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak; talaba eshitishida nuqsoni bor bolalarning ruhiy rivojlanish xususiyatlarini nazariy-amaliy tahlil etish, ruxiy jarayonlarni o'rganish shakl va usullarini amalda samarali qo'llash malakalariga ega bo'lishi shart. Karlik va zaif eshitish darajalari, diapozonlari. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalar differensiya qilingan holda o'qitilishi. Tadqiq etilgan materiallar tahlili. Ushbu masala yuzasidan A.Dyachkov, T.A.Rozanova, S.Zikov, I.M.Solovev, T.V.Rozanova, Sh.Shif kabi olimlarning ilmiy tadqiqot ishlarining ahamiyati.

Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarga tavsifnoma berishning individual psixologik xususiyatlari, fiziologik va intellektual imkoniyatlar, verbal va noverbal faoliyat xususiyatlarining inobatga olinishi. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarni psixologik o'rganish metodlari. Surdopsixologik tekshirishda alohida metodlar tasnifi: kuzatish metodi, suhbat metodi, tabiiy va laborator

eksperiment, faoliyatda o'rganish metodi, anketa, test metodi va h.k. Ta'lim-tarbiya jarayonida o'quvchilarni psixologo-pedagogik o'rganish.

Eshitishda nuqsoni bo'lgan shaxslarning sezgi xususiyatlari. Bilishda sezgilarning o'ri. Bilish bosqichlari. Normal va nuqsonli bolalarning sezgi xususiyatlari. Sezgining shaxs kamolatidagi o'ri. Sezgi psixofizikasi. Eshitish va ko'rish sezgilarining asosiy mezonlari. Eshitishda nuqsoni bo'lgan shaxslarning idrok xususiyatlari. Normal va nuqsonli bolalarning idrok xususiyatlari idrokning shaxs kamolatidagi o'ri. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar idrokining torligi, yuzakiligi, fragmentligi. idrokning psixofizikasi.

Syujet rasmlarni tushuntirish metodikasi, raqamlarni top, Raven jadvallari, textoskopik usul asosida maktabgacha yoshdagi eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning ruxiy rivojlanish xususiyatlarini o'ziga xosligini o'rganish, ruxiy jarayonlarning rivojlanish xususiyatlarini o'rganish.

“SURDOPEDAGOGIKA VA SURDOPSIXOLOGIYA ASOSLARI”

FANI BO'YICHA SAVOLLAR

1. Surdopedagogika fanining predmeti, maqsadi va vazifalari.
2. Surdopedagogika fani vazifalari, metodlari.
3. Surdopedagogika fani tarixining rivojlanishining asosiy bosqichlari
4. Fan asoslariga o'qitish metodlari.
5. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maktabida ta'lim metodlari.
6. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maktabida ta'lim metodlarini bir-biri bilan bog'liqligi.
7. Eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarni o'qitish metodlari
8. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar ta'lim tizimi tamoyillari.
9. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar tasnifining asosiy masalasi
10. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maktabi didaktikasi.
11. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maktabida ta'lim jarayonini tashkil etish shakllari.
12. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maktabida ta'lim jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari.
13. Eshitishda nuqsoni mavjud shaxslar ta'lim tizimi.
14. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maktabida ta'lim shakllari.
15. Dars-eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maktabida ta'limni tashkil etish shakli sifatida.
16. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maktabida ta'lim jarayonlari.
17. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maktabida nutq o'stirish darslari.
18. Eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarni dars va darsdan tashqari olib boriladigan ishlar.
19. Eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarni psixologik-pedagogik tavsiyasi.
20. Zaif eshituvchi bolalar maktabida dars va o'quv ishlarning boshqa

shakllarni tashkil etish.

21. Zaif eshituvchi bolalarni o'qitishda nutqqa o'rgatish tizimi.
22. Zaif eshituvchi o'quvchilarni darsdan tashqari vaqtda kuzatish asosida bolalarga psixologik-pedagogik tavsiya yozish.
23. Jismoniy tarbiya jarayonida zaif eshituvchi o'quvchilar nutqini rivojlantirish
24. Maktabgacha yoshdagi eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar ta'lim tarbiyasi.
25. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar bilan olib boriladigan tarbiya metodlari va mazmuni.
26. Tarbiya mazmuni (aqliy, ahloqiy, siyosiy-g'oyaviy, mehnat, jamoatchilik faolligini tarbiyalash, estetik va boshqalar)
27. Tarbiya metodlarining tasnifi.
28. Eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchi xulqini tarbiyalash metodlarining xususiyatlari.
29. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni jismoniy tarbiyasi
30. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni oilada tarbiyalash.
31. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar ta'lim tizimida koxlear implantat ahamiyati.
32. Koxlear implantantli eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar reabilitatsiyasining mohiyati, maqsadi, vazifalari.
33. Koxlear implantatsiya muammolari, rivojlanish istiqbollari.
34. Koxlear implantantli eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar reabilitatsiyasi jarayonida kompensator-korreksion va rivojlantiruvchi yo'nalishlar.
35. Surdopedagogika fani mohiyatini ochib bering.
36. Surdopedagogika tadqiqot metodlarini tavsiflang.
37. Surdopedagogikaning rivojlanish bosqichlarini yoritib.
38. Surdopedagogikaning umumiy asoslari haqida ma'lumot bering.
39. Eshituv analizatorida nuqsonlarning vujudga kelishi.
40. Eshituv analizatorining qanday kamchiliklarini bartaraf etishdagi korreksion ishlar.
41. Birlamchi va ikkilamchi nuqsonlarni tahlili.
42. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarda maktabgacha va maktab ta'limining birligini tavsiflab bering.
43. Umumiy didaktik tamoyillar bilan maxsus didaktik tamoyillar o'rtasidagi bog'liqlik.
44. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maktab ta'limi meyoriy hujjatlarni tahlil qilish.
45. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maktabining boshlang'ich sinflari uchun Davlat standartini qiyosiy tahlili.
46. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maktablarida ilm asoslariga o'qitish metodlari.
47. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni o'qitishda maxsus metodlarini ta'riflang.

48. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni o'qitish metodlarini guruhlang.
49. Og'zaki metod hamda uning turlarini bayon qiling.
50. Ko'rgazmali metodlar: kuzatish, uning turlari, tashkil etish xususiyatlari.
51. Amaliy metod va uning turlari.
52. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maktab ta'limida ekskursiyalarning ahamiyati.
53. Maxsus ta'limda tarbiya nazariyaning tarixi.
54. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni aqliy tarbiyasi.
55. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni estetik tarbiyasi.
56. Zaif eshituvchi bolalar maktabi didaktikasi.
57. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maktabida nutq o'stirish darslarini kuzatish.
58. Koxlear implantantli eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar reabilitatsiyasi
59. Mehnat tarbiyasi mazmuni.
60. Kar bolalarni o'qitishda nutqqa o'rgatish tizimi.
61. Kar bolalar maktabida dars va o'quv ishlarning boshqa shakllarni tashkil etish.
62. Jismoniy tarbiya jarayonida o'quvchilar nutqini rivojlantirish.
63. Kar o'quvchilarda madaniy xulq malakalarini tarbiyalash.
64. Rag'batlantirish va jazolash tarbiya metodlari.
65. Ijtimoiy foydali mehnat faoliyatni tashkil etish jarayonida kar o'quvchilarda mehnatga ehtiyoj va muhabbatni tarbiyalash.
66. Maktabdan tashqari ishlarda eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilar mustaqilligini rivojlantirish.
67. Sinfdan tashqari ishlarda eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilar mustaqilligi va ijodiy yondoshuvini rivojlantirish.
68. Maktab, oila va mahalla jamoatchiligining eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchi tarbiyasidagi hamkorligi.
69. Zaif eshituvchi bolalar maktabida dars va o'quv ishlarning boshqa shakllarni tashkil etish.
70. Jismoniy tarbiya jarayonida zaif eshituvchi o'quvchilar nutqini rivojlantirish.
71. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning o'qitish jarayonining ta'limiy, tarbiyaviy va korreksion-rivojlanuvchi vazifalari.
72. Zaif eshituvchi bolalar maktabida o'qitish jarayonining xususiyatlari.
73. Eshitish analizatorining patologiyasi haqida ma'lumot bering.
74. Rivojlanishda nuqsoni bo'lgan bolalarni o'rganishdagi anamnestik ma'lumotlarning ahamiyati.
75. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni oilada tarbiyalash.
76. Keyinchalik kar bo'lib qolgan bolalar haqida ma'lumot bering.
77. Talaffuzni shakllantirish va eshitish idrokini rivojlantirish bo'yicha yakka mashg'ulotlar.
78. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning nutqini o'stirish yo'llari.
79. Eshitish qobiliyati buzilgan bolalarning pedagogik tasnifi.

80. Eshitish analizatorlari haqida umumiy ma'lumot bering.
81. Kar bolalarning turli faoliyatlarini tashkil etish jarayonida nutqni rivojlantirish.
82. Eshitish analizatori fiziologiyasini urganuvchi subektiv va obektiv usullar.
83. Eshitish analizatori fiziologiyasini o'rganuvchi obektiv usullar
84. Audiometriya haqida ma'lumot bering.
85. Eshitishda qobiliyati buzilgan shaxslarning shaxslararo munosabat xususiyatlari.
86. Zaif eshituvchi bolalarning tasavvur xususiyatlari.
87. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar shaxsining psixologik rivojlanish xususiyatlari.
88. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarda idrok xususiyatlari.
89. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning ko'rgazmali-obrazli, ko'rgazmali-harakat tafakkurini rivojlantirish.
90. Zaif eshituvchi bolalarning xayol xususiyatlari.
91. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar idrokini tekshirish metodikalari.
92. Zaif eshituvchi bolalarning tafakkur xususiyatlari.
93. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar hayotning dastlabki yillardagi rivojlanish xususiyatlari va tarbiya vazifalari.
94. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning diqqat tekshirish metodikasi.
95. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning tafakkurini rivojlantirish.
96. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning xotirasini rivojlantirish.
97. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar nutq xususiyatlarini tekshirish bo'yicha didaktik materiallar to'plash.
98. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar shaxsi va shaxslararo munosabatlar xususiyatlari
99. Eshitish qobiliyati buzilgan shaxslarning xotira xususiyatlari.
100. Kar bolalarning faoliyat xususiyatlari.
101. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni psixologik-pedagogik tekshirish.
102. Eshitish qobiliyati buzilgan shaxslarning xotirasini rivojlantirish.
103. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar psixik rivojlanishini tekshirish.
104. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning tasavvur xususiyatlari.
105. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar nutqini rivojlantirish yo'llari.
106. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar shaxsi va shaxslararo munosabatlar xususiyatlari.
107. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar nutqini tekshirish va ularni korreksion jarayonlari.
108. Maxsus maktab o'quvchilar tarkibi bilan tanishtirish, o'quvchilarni maishiy, o'yin va o'quv faoliyati jarayonida kuzatish, o'rganish.
109. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning tafakkurini tekshirish.
110. Kar bolalar nutqining o'ziga xosligi.
111. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar ruhiyatini psixologik-pedagogik o'rganish.
112. Zaif eshituvchi bolalarning nutqining rivojlanishi.

113. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar shaxsining shakllanishi, rivojlanishi.
114. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar nutqini tekshirish metodikasi.
115. Zaif eshituvchi bolalar nutqining o'ziga xosligi.
116. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning tafakkur xususiyatlari.
117. Maxsus korreksion mashg'ulotlar bilan tanishish.
118. Surdopsixologiyada eshitish nuqsonini kompensatsiya qilish masalasi.
119. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning xayol xususiyatlari.
120. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar shaxsi va shaxslararo munosabatlar xususiyatlari.
121. Zaif eshituvchi bo'lgan bolalar nutqini rivojlantirish yo'llari.
122. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar shaxsi va shaxslararo munosabatlar xususiyatlari.
123. O'quvchilar, tarbiyachi va o'qituvchilar bilan atroflicha psixologik suhbatlar uyushtirish.
124. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar shaxsining rivojlanish xususiyatlari.
125. Kar va zaif eshituvchi o'quvchilarning tafakkur xususiyatlari.
126. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar ruhiyatini o'rganish usullari.
127. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning diqqatini tekshirish metodikasi.
128. Eshitishda nuqsoni bo'lgan maktabida dars xususiyatlari. Ta'lim metodlari.
129. Kar va zaif eshituvchi bolalarning individual-psixologik xususiyatlari.
130. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning sezgi xususiyatlari.
131. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning diqqatini rivojlantirish.
132. Kar va zaif eshituvchi bolalarga ta'lim tarbiya berish bosqichlari.
133. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar idrokini tekshirish metodikalari bilan tanishish.
134. Go'daklik va ilk yoshdagi davrda eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning idrok xususiyatlari.
135. Kar va zaif eshituvchi bolalar psixik rivojlanishini tekshirish.
136. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni tarbiyasi. Huquqiy tarbiya.
137. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarda sezgi xususiyatlarini o'rganish.
138. Kar va zaif eshituvchi bolalar xotira xususiyatlarini tekshirish bo'yicha didaktik materiallar to'plash.
139. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maktabida o'qitishning tashkiliy shakllari.
140. Zaif eshituvchi bolalarning faoliyat xususiyatlari.
141. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar ta'lim mazmuni.
142. Surdopsixologiya fanining predmeti maqsadi, vazifalari.
143. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarda tasavvur xususiyatlarini o'rganish.
144. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning yozma nutqni egallashining psixologik asoslari.
145. Go'daklik va ilk yoshdagi davrda eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning ruxiy rivojlanish xususiyatlari.

146. Maktabgacha yoshdagi eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning ruxiy rivojlanish xususiyatlari.
147. Maxsus maktab o'quvchilar tarkibi va ruhiy rivojlanish xususiyatlari.

Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari

Asosiy adabiyotlar

1. Дефектологический словарь- М.: Владос, 2001
2. Raxmanova V.S. Maxsus pedagogika - T.: G'offur G'ulom, 2004
3. P.Po'latova, Z.Mamarajabova, Sh.Amirsaidova va boshqalar. Maxsus pedagogika – T.: Fan va texnologiyalar, 2014
4. Po'latova P.M. Maxsus pedagogika (oligofrenopedagogika). - T.: G'.G'ulom, 2005
5. P.Po'latova, Z.Mamarajabova, Sh.Amirsaidova va boshqalar. Maxsus pedagogika. – T.: Fan va texnologiyalar, 2014
6. Ричецкая Э.Г, Э.В.Пархалина. Готовность слабослышащих детей дошкольного возраста к обучению в школе - М.: Владос, 2003
7. Дадахужаева Н ва Н.Нурмухамедова Сурдопедагогика - T.: 2007
8. Po'latova P, Z.Mamarajabova, Sh.Amirsaidova va boshqalar. Maxsus pedagogika. - T.: Fan va texnologiyalar 2014
9. Mavlonova R., O.To'rayeva. Pedagogika. - T.: O'qituvchi 2008
10. M. Marschark, Harry G.Lang, John Albertini - Educating deaf students - Oxford University Press, 2006, 303p
11. John Alan, Arthur Walker "Teaching CHildren with Disabilities in Inclusive Settings" Published in 2015 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Paris, France. (ushbu kitobning 27-42-betlaridan olindi).

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi farmoni. T.: "Adolat", 2017.
2. Mirziyoyev Sh.M. Konstitutsiya – erkin va farovon hayotimiz, mamlakatimizni yanada taraqqiy ettirishning mustahkam poydevori. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganini 25 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruzasi 2017 7 dekabr. T.: "O'zbekiston", 2018.
3. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib – intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir raxbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisdagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. T.: - "O'zbekiston", 2017 yil.
4. Pauline Davis, Lani Florani, Judith Aron Rubin. Teaching Strategies and Approaches for Pupils with Special Educational Needs: A Scoping Study, CHild Art Therapy 25 Anniversary Edition Research Amerika-2010.

5. J.A.Rubin Bolalar art terapiyasi 2012.

Axborot manbaalari

1. <http://www.edu.uz>–O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi sayti.

2. <http://www.uzedu.uz> – O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi sayti.

3. <http://www.president.uz> – O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti portali.

4. <http://www.gov.uz>– O‘zbekiston Respublikasi xukumati portali.

5. <http://www.lex.uz>– O‘zbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari ma’lumotlar milliy bazasi sayti.

6. <http://www.kun.uz>– O‘zbekiston va jahon yangiliklari, eng so‘nggi xabarlar sayti.

DAKTILOLOGIYA VA IMO-ISHORA NUTQI FANINING MAZMUNI

Daktilologiya va imo-ishora nutqi fanining o‘ziga xosligi haqida talabalarda aniq tasavvur hosil qilish va bu nutq shaklidan amaliyotda foydalanishga o‘rgatishidir. Talabalarni daktilologiya va imo-ishora nutqni mazmuni va o‘ziga xos xususiyatlari bilan tanishtirish, daktilologiya va imo-ishora nutqi kursini o‘rganish jarayonida amaliy mashg‘ulotlarda talabalarda bo‘lg‘usi faoliyati uchun zarur ko‘nikma va malakalarni shakllantirish, daktilologiya va imo-ishoradan foydalanishga o‘rgatish, daktilologiya va imo-ishora nutqi orqali tarjima qilishga o‘rgatishdan iborat. Karlarning daktil va ishorali nutqi – og‘zaki va og‘zaki bo‘lmagan muloqotning kinetik shakllari, milliy daktil nutqning xorijiy daktil nutqiga o‘xshashligi va farqlari, karlar, zaif eshituvchilar va ko‘zi ojizlarni o‘qitish va tarbiyalash jarayonida daktilologiya qo‘llanilishidagi tarixiy manbalar.

Daktilologiya – qo‘l alifbosi. Daktilologiya turlari: bir qo‘lli, ikki qo‘lli, kaft daktilologiyasi. Bir qo‘lli daktilologiya afzalliklari. Dunyo mamlakatlarining daktil alifbosi. Daktil nutqning mohiyati va uning og‘zaki so‘zlashuv, og‘zaki va yozma nutqqa nisbatan o‘ziga xos xususiyatlari. Lingvistik tahlil o‘zbek imo-ishora tili.

Kar va zaif eshituvchi o‘quvchilar bilan olib boriladigan o‘quv-tarbiyaviy ishlarida daktil nutqni qo‘llashga qo‘yilgan asosiy talablar. Og‘zaki so‘zlashuv nutqini imo-ishora nutqga tarjima qilishda daktil nutqining tutgan o‘rni. Kar va zaif eshituvchi bolalar maktablarida daktil nutqini o‘rgatishda bolalarning psixologik xususiyatlari haqidagi bilimlarini rivojlantirish. Eshituvchi va kar ota-onalarning kar bolalari tomonidan imo-ishora tilini o‘zlashtirish xususiyatlari. Karlarning daktil nutqini o‘zlashtirishning o‘ziga xos xususiyatlari. Karlarning kommunikativ faoliyatida og‘zaki nutq va daktil nutqining vazifalarini o‘rganish.

“DAKTILOLOGIYA VA IMO-ISHORA NUTQI” FANI BO‘YICHA SAVOLLAR

1. Daktil alfaviti tasnifi.
2. Daktillash texnikasini o‘rgatish, daktillash tempi va uni qo‘ldan o‘qish ustida ishlash qobiliyatlarini rivojlantirish.
3. Daktil orqali ifodalangan so‘z va jummalarni o‘qishda qo‘llanadigan texnologiyalar.
4. Gaplarni daktillashni mashq qilishda qanday metodlarni qo‘llash.
5. Matnlarni daktillashni mashq qilishda “Shahar”, “Yil fasllari”, “Transport” qanday o‘rgatish qoidalari.
6. Matnlarni daktillashni mashq qilishda “O‘quv qurollari”, “Mevalar”, “Sabzavotlar” qanday o‘rgatish qoidalari.
7. Matnlarni daktillashni mashq qilishda “Odatda ishlatiladigan so‘zlar”, “Oila, oilaviy munosabatlar” qanday o‘rgatish qoidalari.
8. Matnlarni daktillashni mashq qilishda “Uy, ro‘zg‘or buyumlari”, “Oziq-ovqatlar, idish-tovoqlar” qanday o‘rgatish qoidalari.
9. Matnlarni daktillashni mashq qilishda “Kiyim-kechak, oyoq kiyim”, “Vaqt”, “Tabiat” qanday o‘rgatish qoidalari.
10. Matnlarni daktillashni mashq qilishda “Maktab”, “Ma’lumot”, “Kasb-hunar, mehnat” qanday o‘rgatish qoidalari.
11. Matnlarni daktillashni mashq qilishda “Inson”, “Tibbiyot”, “Aqliy qobiliyat” qanday o‘rgatish qoidalari.
12. Matnlarni daktillashni mashq qilishda “Mamlakatlar”, “Davlat” qanday o‘rgatish qoidalari.
13. Daktilida diktant mavzusini izohlab bering.
14. Dialog tuzish.
15. O‘tilgan mavzular bo‘yicha moslashtirilgan matnlarni tuzish.
16. Maktabgacha yoshdagi kar bolalarni og‘zaki nutqga o‘rgatish.
17. Maktabgacha yoshdagi zaif eshituvchi bolalarni og‘zaki nutqga o‘rgatish.
18. Kar o‘quvchilarning eshituv idrokini rivojlantirish ishlarini rejalashtirish.
19. Zaif eshituvchi o‘quvchilarning eshituv idrokini rivojlantirish ishlarini rejalashtirish.
20. Maxsus maktabgacha tarbiya muassasalarida nutqiy materialni qabul qilishni rivojlantirish ishlarining o‘ziga xosligi.
21. Zaif eshituvchilar maktablarida eshituv xonalari va ularning vazifalari.
22. Karlar maktablarida eshituv xonalari va ularning vazifalari.
23. Karlar maktablarida talaffuzni shakllantirish ishlarini rejalashtirish.
24. Zaif eshituvchilar maktablarida talaffuzni shakllantirish ishlarini rejalashtirish.

25. Kar bolalar muassasalarda frontal mashg'ulatlarni yozing.
26. Kar bolalar muassasalarda individual mashg'ulatlarni yozing.
27. Daktillash orqali talaffuzda yo'l qo'yilgan kamchiliklarni ko'rsatib berish.
28. Imo– ishora nutqi eshitishida nuqsoni bo'lgan shaxslarning asosiy muloqot vositasi.
29. Imo – ishora nutqining muloqot quroli sifatidagi ro'li.
30. Og'zaki nutqni imo – ishora nutqi bilan rivojlanishiga ta'siri.
31. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalar ta'limida imo – ishora tilining o'rni.
32. Og'zaki nutqning gramatik shartlarni aks ettiruvchi aloqa tizimi sifatida imo – ishora nutqining shakllanishi.
33. Karlarni talaffuzga o'rgatishning umumiy asoslari.
34. Karlarni og'zaki nutqiga tavsifnoma.
35. Talaffuz ustida ishlashni tashkil etish.
36. Kar bolalar maktablarida yakka mashg'ulotlarda qo'llaniluvchi interfaol usullar va ulaning didaktik imkoniyatlari.
37. Kar bolalar maktablarida yakka mashg'ulotlarda qo'llaniluvchi interfaol usullar foydalanish tamoyillari va yo'llari.
38. Zaif eshituvchi bolalar maktablarida yakka mashg'ulotlarda qo'llaniluvchi interfaol usullar va ularning didaktik imkoniyatlari.
39. Zaif eshituvchi bolalar maktablarida yakka mashg'ulotlarda qo'llaniluvchi interfaol usullar foydalanish tamoyillari va yo'llari
40. Karlar maktabida talaffuz ustida ish olib borilish mazmuni va usullari
41. Og'zaki so'zlashuv nutqni tarjima qilishda daktil nutqning tutgan o'rni.
42. Imo-ishora nutqning karlarni o'qitishda tutgan o'rni.
43. Surdopedagogik jarayonda daktil va imo-ishora nutqdan foydalanish muammosi.
44. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda imo-ishora nutqni o'rganishga qo'yilgan talablar.
45. Imo-ishora nutqni o'quvchilar va o'qituvchilar tomonidan metodlar asosida qo'llanilishi.
46. Eshitishda nuqsoni bor bolalarni o'qitishdagi turli bosqichlarda imo-ishora nutqning o'rni va ahamiyati.
47. Kar va zaif eshituvchi o'quvchilar bilan olib boriladigan o'quv-tarbiyaviy ishlarida imo-ishora nutqni qo'llashga qo'yilgan asosiy talablar.

Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari

Asosiy adabiyotlar

1. Зайцева Г.Л. Дактилология. Жестовая речь. - М.: Владос, 2021.
2. P.Po'latova, Z.Mamarajabova, Sh.Amirsaidova va boshqalar. Maxsus pedagogika – T.: Fan va texnologiyalar, 2014

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: "O'zbekiston", 2017. – 488 b.
2. Mirziyoyev Sh. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. - Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. - 416 bet.

Axborot manbaalari

1. <https://unilibrary.uz>
2. [www.ziyonet.](http://www.ziyonet.uz)
3. <https://www.natlib.uz>
4. www.lex.uz
5. <https://lib.jdpu.uz/library>

BAHOLASH MEZONI

I. 60112700 - Maxsus pedagogika surdotarjimonlik yo'nalishi talabalariga mutaxassislik fanlaridan Davlat attestatsiyasini yozma shaklda o'tkazish tartibi va baholash mezon

Bitiruvchi kurs talabalari Surdopedagogika va surdopsixologiya asoslari, Daktilologiya va imo-ishora nutqi fanlaridan Davlat attestatsiyasi ko'p variantli yozma shaklda o'tkaziladi. "Yozma" variantlarning har bir savol uchun javob 20 ball bilan baholanadi.

Davlat attestatsiyasida har bir yozma javoblar quyidagi mezon asosida baholanadi:

YDA yozma ish sinovlarini o'tkazish uchun 1 soat 30 daqiqa vaqt beriladi.

Mutaxassislik fanlaridan Davlat Attestatsiyasi bo'yicha umumiy o'zlashtirish ko'rsatkichi 60 dan 100 ballgacha baholanadi.

- berilgan savolga to'g'ri va to'liq javob yozilsa, savolning mazmuni, mohiyati to'g'ri va izchil yoritilsa, shuningdek, ijodiy yondashilsa, javobda mantiqiy yaxlitlikka erishilsa o'zlashtirish ko'rsatkichi **17,1 - 20 ball** oralig'ida baholanadi;

- berilgan savolga to'g'ri javob yozilsa, savolning mazmuni to'liq yoritilgan bo'lsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi **14,1 - 17 ball** oralig'ida baholanadi;

- berilgan savolga og'zaki javob noto'g'ri yoki yuzaki yozilgan bo'lsa, biroq berilgan savolning mazmuni to'liq yoritilmagan bo'lsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi **11-14,1 ball** oralig'ida baholanadi;

- berilgan savolga javob noto'g'ri yoki yuzaki javob berilsa, qo'yilgan

masalaning mohiyati mazmuni ochib berilmasa, unda o'zlashtirish ko'rsatkichi 0 - 10,9 ball oralig'ida baholanadi. (17,1-20 ball - a'lo, 14-17 ball - yaxshi, 11-14,1 ball - qoniqarli, 0-10,9 ball - qoniqarsiz).

Davlat attestatsiyasi bo'yicha umumiy o'zlashtirish ko'rsatkichi 2 dan 5 balgacha baholanadi (5 baho – a'lo, 4 baho – yaxshi, 3 baho – qoniqarli, 2 baho – qoniqarsiz) yoki baholash 5 baholik shkaladan 100 ballik shkalaga o'tkaziladi.

5 baholik	100 ballik		Baholash mezonlari
5	90-100	a'lo	“Talaba mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi, fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega” deb topilganda
4	70-89,9	yaxshi	“Talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega” deb topilganda
3	60-69,9	qoniqarli	“Talaba olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega” deb topilganda
2	0-59,9	qoniqarsiz	“Talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi, fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas” deb topilganda

ESLATMA: Yakuniy davlat attestatsiya jarayonida qo'yilgan bahodan norozi bo'lgan bitiruvchilar yakuniy davlat attestatsiyasi ballari e'lon qilingan kundan e'tiboran 24-soat ichida appelyatsiya komissiyasiga murojaat qilishga haqli. Yakuniy davlat attestatsiya komissiyasi va talaba o'rtasida baholash ballari bo'yicha yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar maxsus appelyatsiya komissiyasi tomonidan ko'rib chiqiladi hamda DAK raisi bilan kelishilgan holda xulosa qilinadi.

Maxsus pedagogika kafedra mudiri

X.Akramova